

Una aproximació inclusiva i de gènere als espais verds

Resum executiu

Amalia Calderón Argelich (ICTA-UAB, BCNUEJ)

Aquest informe pretén informar els/les responsables polítics i professionals urbans de l'àrea de Barcelona dels resultats de la investigació realitzada dins el marc de la tesi doctoral de l'autora principal. En aquest estudi, s'han analitzat com les polítiques del verd de Barcelona, en un context internacional, tenen en compte la justícia social i de gènere. Malgrat l'adopció cada vegada més generalitzada de plans estratègics del verd per abordar problemàtiques tant socials com ambientals, la nostra anàlisi revela que aquests plans sovint consideren la justícia d'una manera superficial i poc holística, el què implica un risc de perpetuar les desigualtats socials i de gènere existents dins dels espais verds.

DADES

5

PLANS DEL VERD
ANALITZATS DE CIUTATS
INTERNACIONALS

18

PROFESSIONALS ENTREVISTATS
DE LES ÀREES DEL VERD,
FEMINISME I URBANISME

>13

DOCUMENTS OFICIALS I
POLÍTIQUES DE L'AJUNTAMENT
DE BARCELONA CONSULTADES

RESULTATS

Comparant el Pla Natura 2030 amb els plans del verd de París, Berlin, Londres, Montreal i Nova York, tots destaquen la contribució multifuncional dels serveis ecosistèmics de la infraestructura verda pel benestar de la ciutadania i la sostenibilitat urbana. Barcelona es distingeix per la seva menció explícita en termes de justícia social i perspectiva de gènere, malgrat que no especifiqui com es pensa aplicar.

Trobem una tendència canviant en el paper estratègic de la infraestructura verda. Deixat enrere un rol del verd com a element principalment ornamental, les ciutats del Nord Global estan implementant una infraestructura verda multifuncional i interconnectada. A això s'afegeixen les creixents consideracions d'aspectes socials i de justícia en els processos de planificació verda, en un model de verd més inclusiu i equitatiu que vetlla per uns espais verds que no reproduïxin desigualtats. Situem el cas de Barcelona com una ciutat que gradualment impulsa aquest canvi de model.

Problemàtiques com la percepció d'inseguretat, la distribució desigual dels espais verds o poca accessibilitat s'han vist adreçats amb la implementació d'intervencions verdes amb directrius de disseny que inclouen, entre altres, espais verds més integrats al teixit urbà i mesures per augmentar l'accessibilitat, la seguretat i la visibilitat als parcs. No obstant això, aquests principis poden entrar en conflicte amb les recomanacions per a la conservació de la fauna i el seu hàbitat.

TRES ÀREES D'ACCIÓ PER UN VERD JUST I INCLUSIU

Amb l'objectiu d'identificar com s'operacionalitza l'equitat social i la perspectiva de gènere en la planificació de la infraestructura pública verda, hem identificat tres àrees d'acció en les mesures i estratègies que es duen a terme a Barcelona per garantir una planificació verda inclusiva, i que vinculem amb les tres dimensions de justícia ambiental:

Valors estratègics

Model de ciutat amb valors com feminisme, cures, inclusivitat i convivència. Reconeixement de les diferents necessitats, llegats històrics i identitats de tots els grups socials.

Justícia de reconeixement

Exemples: Pla Natura 2030, II Pla per la Justícia de Gènere 2021-2025.

Usos i percepcions

Justa distribució, accés i manteniment dels espais verds i el seu voltant. Capacitat de beneficiar-se i interaccionar amb autonomia en els espais verds i equipaments.

Justícia distribucional

Exemples: Superilla Barcelona, Guia pràctica per a la integració de la perspectiva de gènere als plans i projectes de la ciutat de Barcelona.

Presa de decisionis i participació

Promoure la sensibilització, conscienciació i expertesa de les persones decisores, professionals i tècniques. Planificació interdisciplinària. Processos participatius representatius i amb credibilitat.

Justícia procedimental

Exemples: Programa Soc dona, soc jardineria; programa Mans al Verd; departament de Transversalitat de Gènere.

RECOMANACIONS PER UNA CIUTAT VERDA I INCLUSIVA

01 **Definir objectius i plans del verd urbà alineats amb objectius d'equitat**

Proporcionar definicions i objectius d'equitat en les polítiques del verd amb plans d'acció i indicadors clars per garantir la seva execució, continuïtat i avaluabilitat. La implementació d'una zona verda no implica sempre igual benefici per tothom. Reconèixer i gestionar els conflictes d'interessos i implicacions no volgudes de les intervencions verdes per abordar i prevenir proactivament processos urbans que puguin dificultar l'accessibilitat i la inclusió, com ara la gentrificació verda*.

---

02 **Coordinació de forma interdisciplinària i formació continuada**

Treballar de forma interdisciplinària entre sectors és essencial per integrar la infraestructura verda en la planificació urbana estratègica. Són útils en aquest sentit els departaments transversals, com els de participació o transversalitat de gènere. Proporcionar formació en perspectiva de gènere, LGTBIQ+ i justícia social, en particular a professionals del sector ambiental i urbà, així com formació, recursos i protocols per l'assetjament sexual i discriminació per raó de gènere.

---

03 **Evitar l'estandardització i assessorar les necessitats de forma interseccional**

Comprometre's amb la diversitat de necessitats, preferències i valors de la ciutadania a diferents escales (barri, districte, municipi, àrea metropolitana, etc.) i de forma interseccional. Això implica atendre diferents comunitats, escoltar les organitzacions de la societat civil i activistes, i reconèixer les injustícies i llegats històrics dels espais verds. Assegurar processos participatius de co-creació significatius i representatius de totes les comunitats.

---

04 **Tenir en compte les característiques específiques de la infraestructura verda**

La infraestructura verda requereix una planificació i manteniment específics al llarg del cicle de vida, ja que la seva naturalesa ecosistèmica presenta necessitats freqüents pel que fa a creixement, restauració i adaptació al sistema urbà. A més, els espais verds presenten diferents graus de formalitat, i per això és important implicar diferents actors (tant professionalitzats com voluntaris) mentre s'atén a les dinàmiques locals de custòdia ambiental i les capacitats de cada barri per donar recursos de manera proporcional.

*Entenem la gentrificació verda com el desplaçament dels residents vulnerables lluny de les àrees verdes, induït o no per nova infraestructura verda i el seu reemplaçament per part de residents més privilegiats.

Moltes gràcies!

Article original: Calderón-Argelich, A., Anguelovski, I., Connolly, J. J. T., Baró, F. (2023). Greening plans as (re)presentation of the city: toward an inclusive and gender-sensitive approach to urban greenspaces. *Urban Forestry and Urban Greening* <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2023.127984>

Barcelona Laboratory for Urban Environmental Justice and Sustainability
Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals
Universitat Autònoma de Barcelona
Juny 2023